

RIIGIKOGU KANTSELEI 2018. AASTA TEGEVUSARUANNE

I. SISSEJUHATUS

Riigikogu on põhiseaduslik institutsioon, mille peamine tegevusvaldkond on seadusandliku võimu teostamine.

Riigikogu tegevuse eesmärk on tagada Eesti Vabariigi jätkusuutlik areng, ühiskonnas kehtiv stabiilne õiguskord ja täitevvõimu funktsioneerimine Riigikogu järelevalve all ning seadusi täites.

Riigikogu võtab vastu seadusi, teostab järelevalvet täitevvõimu üle, otsustab eelarve üle ja peab lahendama muid riigieluga seotud küsimusi, mis ei ole antud põhiseadusega Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse, teiste riigiorganite ja kohalike omavalitsuste otsustada.

Riigikogul on 101 liiget. Riigikogu töö toimub peamiselt Riigikogu täiskogu istungitel, komisjonides, fraktsioonides ja välisdelegatsioonides. Riigikogus on 11 alatist komisjoni ja kolm erikomisjoni. Vastavalt vajadusele moodustatakse probleem- ja uurimiskomisjone. 2018. aastal tegutses kaks probleemkomisjoni: probleemkomisjon rahvastikukriisi lahendamiseks ja probleemkomisjon riigireformi arengusuundade väljatöötamiseks.

Riigikogu tegevust reguleerivad Eesti Vabariigi põhiseadus, Riigikogu kodu- ja töökorra seadus, välissuhtlemisseadus, Riigikogu liikme staatuse seadus, Riigikogu valimise seadus, Euroopa Parlamendi valimise seadus, rahvahääletuse seadus, samuti Riigikogu otsused välisdelegatsioonide ja komisjonide moodustamise kohta.

Riigikogu Kantselei (registreerimisnumber 74000101) eesmärk on Riigikogule tema põhiseaduslike funktsioonide täitmiseks vajalikud tingimused luua.

Kantselei ülesanded on nõustada Riigikogu, tema juhatust, komisjone, fraktsioone ja Riigikogu liikmeid, tagada asjaajamine ning organisatsioonilised, majanduslikud ja tehnilised tingimused Riigikogu, tema juhatuse, komisjonide, fraktsioonide ja Riigikogu liikmete tööks, samuti osutada kaasabi Riigikogu suhtlemisel teiste institutsioonidega nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt ja korraldada Riigikogu liikmete ametihüvedega seonduvat.

Riigikogu Kantselei ülesanne on ka riigi valimisteenistuse, Arenguseire Keskuse, Vabariigi Valimiskomisjoni ja elektroonilise hääletamise komisjoni ning Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni teenindamine.

Vabariigi Valimiskomisjoni (registreerimisnumber 70008256) ülesanne on tagada Riigikogu valimise seaduse §-s 1 sätestatud põhimõtete järgimine, teha kindlaks üleriigilised hääletamis- ja valimistulemused, valvata valimiste korraldajate tegevuse järele, lahendada kaebusi ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni (registreerimisnumber 70009043) ülesanne on kontrollida erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide tegevuse vastavust erakonnaseaduses sätestatud nõuetele.

II. PEAMISED TEGEVUSED

Strateegilised eesmärgid aastani 2024

Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu, ainus vahetult rahva valitud riigiorgan. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 59 kohaselt kuulub Riigikogule seadusandlik võim. Seaduste vastuvõtmise kaudu kujundab Riigikogu Eesti õiguskorda. Põhiseaduse ja seadustega ettenähtud vahendite (arupärimised, küsimused, uurimiskomisjonid jms) abil kontrollib Riigikogu täitevvõimu teostamist. Riigikogu pädevusse kuulub põhiseaduse järgi ka eelarve vastuvõtmine, mis tähendab, et Riigikogu määrab kindlaks riigi ülesannete täitmiseks eraldatavate summade suuruse. Kokkuvõtvalt: Riigikogul on Eesti põhiseadusega kindlaks määratud riigikorralduses keskne asend ning tema olemasolust ja tegevusest sõltub Eesti Vabariigi kui demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi jätkusuutlik areng ning igäihe põhiõiguste ja -vabaduste tagatus.

Riigikogu Kantselei on loodud toetamaks Riigikogu tema põhiseaduslike ülesannete täitmisel ning hoidmaks parlamentaarset järjepidevust. Kantselei ülesanded on sätestatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses. Kantseleil ei ole iseseisvaid eesmärke, s.t eesmärke, mis ei oleks seotud Riigikogu tegevusega. Kantselei tegevus seisneb Riigikogu, selle allorganite ning Riigikogu liikmete ja fraktsioonide nõustamises ja teenindamises. Täiendavate ülesannetena on Riigikogu Kantseleile pandud ka riigi valimisteenistuse, Arenguseire Keskuse, Vabariigi Valimiskomisjoni ja elektroonilise hääletamise komisjoni ning Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni teenindamine.

Lähtudes Riigikogu valimise seaduse muudatusest, alustas 01.01.2017. aastal Riigikogu Kantselei iseseisva struktuuriüksusena tegevust riigi valimisteenistus, mis tagab valimiste seadusekohase korraldamise riigi tasandil.

2016. aastal loodi arenguseire seaduse alusel Arenguseire Keskus. Sisulist tegevust alustati 2017. aastal. Keskus tegeleb Eesti ühiskonna pikaajaliste arengute tuvastamise ja analüüsiga ning nende põhjal arengutsenaariumite koostamisega.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni eesmärk on aidata kaasa erakondade tulude ja kulude seaduslikkuse ja läbipaistvuse tagamisele. Komisjoni tegevusaruanne on toodud tagapool eraldi osana.

Seaduste vastuvõtmine ja parlamentaarne kontroll

Riigikogu võttis 2018. aastal (*kevadistungjärg 08.01.2018 – 14.06.2018; sügisistungjärg 10.09.2018 – 20.12.2018*) vastu 148 õigusakti, sh 107 seadust, 38 otsust ja 3 avaldust.

Kevadistungjärgul toimus 71 istungit, sügisistungjärgul 48 istungit, kokku toimus 2018. aastal 119 korralist istungit. Täiendavad istungid toimusid 26.11.2018 ja 03.12.2018, erakorraline istungjärg toimus 22.08.2018.

Kollektiivseid pöördumisi võeti menetlusse 9 korral:

1. Kollektiivne pöördumine „Valga Haigla AS sünnitusosakonna sulgemise vastu“.
2. Kollektiivne pöördumine „Eesti vajab põlevkivienergeetikast väljumise strateegiat ehk PÕXITit“.
3. Kollektiivne pöördumine „Päästkem Narva-Jõesuu metsad!“.
4. Kollektiivne pöördumine „Metsarahu manifest“.

5. Kollektiivne pöördumine „Liiklemine jalgratturitele ohutumaks“.
6. Kollektiivne pöördumine „Laske meil hingata!“. Kohtla-Järve linna elanike pöördumine Riigikogu poole.
7. Kollektiivne pöördumine „Poliitilise dieedi kolm retsepti“.
8. Kollektiivne pöördumine „Haruapteekide säilitamise osas“.
9. Kollektiivne pöördumine „Lõpetada katuseraha jagamine Riigikogus“.

Riigikogu istungitel toimus 14 olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu:

1. „Välispoliitika arutelu“ (välisminister Sven Mikser, väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson).
2. „Kuidas eakana hakkama saada – hoolduskindlustuse loomine?“ (SOTK esimees Helmen Kütt, kollektiivse pöördumise „Hoolduskindlustuse loomine“ esindaja, arst ja geriaatriadotsent Kai Saks, SoM sotsiaalala asekanstler Rait Kuuse, Tartu Linnavalitsuse hoolekandeteenistuse juhataja Maarika Kurrikoff).
3. „Eesti keel kui riiklik taristu“ (kultuurikomisjoni ja Vabaerakonna fraktsiooni liige Krista Aru, Eesti Kirjanike Liidu esimees Tiit Aleksejev, TÜ emakeeleõpetuse professor Martin Ehala, TÜ rakenduslingvistika osakonna juhataja professor Birute Klaas-Lang).
4. „Riigi eelarvestrateegia 2019–2022“ (rahandusminister Toomas Tõniste, REKKi esimees Aivar Sõerd, RAHK-i esimees Mihhail Stalnuhhin, eelarvenõukogu aseesimees Andrus Alber)
5. „Riikliku vastutuse probleem VEB Fondi juhtumi põhjal“ (Keskerakonna fraktsiooni liige ja õiguskomisjoni esimees Jaanus Karilaid, sertifikaadiomanike esindaja vandeadvokaat Indrek Leppik, SA VEB likvideerija Rein Järvelill, Eesti Panga esindaja audiitor Henn Oit).
6. „Esimese lapse sünd on ohus?“ (RAKK-i esimees Siret Kotka-Repinski, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika vanemteadur Mare Ainsaar, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi sotsiaalpoliitika dotsent Dagmar Kutsar, Isade Foorumi eestvedaja, lapsehoolduspuhkusel viibiv isa Taavi Tamkivi).
7. „Riigireform ja hea riigivalitsemise põhialused“ (RAVKi esimees Tanel Talve, professor Rein Taagepera, SA Eesti Koostöö Kogu esimees Teele Pehk, Riigireformi SA nõukogu liige Jaak Aaviksoo).
8. „Venekeelsete lasteaedade ja koolide üleminek eestikeelsele õppele“ (Isamaa fraktsiooni liige Viktoria Ladõnskaja-Kubits; Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse direktor Hannes Mets; Eesti keeleteadlane ja TÜ Narva Kolledži dotsent PhD Mart Rannut).
9. „Maksusüsteem – kaos või kaalutus“ (Reformierakonna fraktsiooni esimees Jürgen Ligi; Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse esimees Toomas Luman; Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika asekanstler Dmitri Jegorov).
10. „Eesti vajab põlevkivienergeetikast väljumise strateegiat ehk PÕXITit“ arutelu (MTÜ Rohelise Liikumise juhatuse liige ja Eesti Taastuvenergia Koja juht Mihkel Annus; keskkonnakomisjoni esimees Rainer Vakra; Eesti Töötukassa Ida-Virumaa osakonna juhataja Anneki Teelahk; Eesti Teaduste Akadeemia president Tarmo Soomere).
11. „Rahapesu tõkestamise probleem“ (õiguskomisjoni esimees Jaanus Karilaid; vandeadvokaat Maria Mägi-Rohtmets; Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse Eesti

Välispoliitika Instituudi direktor Kristi Raik; Finantsinspektsiooni juhatuse esimees Kilvar Kessler).

12. „Vabadusele, õiglusele ja õigusele rajatud riik“ (Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni liige Martin Helme; PPA kriminaalosakonna endine kriminaalasjade uurija ja MTA endine erimenetluse jurist Kert Kingo; advokaadibüroo Tibar & Partnerid vandeadvokaat Urmas Simon; Harju Maakohtu kauaaegne kohtunik Leo Kunman).

13. „Elu võimalikkusest maal“ (maaelukomisjoni esimees, Isamaa fraktsiooni liige Aivar Kokk, uuringu „Peamised väljakutsed ja poliitikasoovitused kohaliku omavalitsuse ja regionaaltasandi arengus“ läbiviijate esindaja, Tallinna Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi valitsemiskorralduse lektor Sulev Lääne, ettevõtja ja maaelu edendaja, Nopri talu peremees Tiit Niilo).

14. „Kuidas lühendada ravijärjekordi“ (Eesti Perearstide Seltsi juhatuse liige, Kivimäe perearstikeskuse perearst Karmen Joller, SA Viljandi Haigla juhatuse liige psühhiaater Katrin Kaarma, Eesti Geenivaramu asedirektor, populatsiooni- ja funktsionaalse genoomika vanemteadur PhD (geenitehnoloogia) Tõnu Esko, tervise- ja tööminister Riina Sikkut.)

Valitsusliikmed ja muud ametiisikud esinesid Riigikogu ees 13 aruande, ettekande või ülevaatega:

1. Ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas (peaminister Jüri Ratas).
2. „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ 2017. aasta täitmise aruanne (kultuuriminister Indrek Saar).
3. Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis (rahandusminister Toomas Tõniste).
4. „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“ 2017. aasta täitmise aruanne (justiitsminister Urmas Reinsalu).
5. Eesti Panga 2017. aasta aruanne (Eesti Panga president Ardo Hansson).
6. Finantsinspektsiooni 2017. aasta aruanne (Finantsinspektsiooni juhatuse esimees Kilvar Kessler).
7. Riigikohtu esimehe ülevaade kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste ühetaolisest kohaldamisest (Riigikohtu esimees Priit Pikamäe).
8. Ülevaade avaliku teenistuse 2017. aasta aruandest (riigihalduse minister Janek Mäggi).
9. Õiguskantsleri aastaülevaade seadusega pandud ülesannete täitmise kohta (õiguskantsler Ülle Madise).
10. Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2017.–2018. aastal (riigikontrolör Janar Holm).
11. Ettekanne „Õiguspoliitika arengusuundade aastani 2018“ elluviimise kohta (justiitsminister Urmas Reinsalu).
12. Ettekanne „Spordipoliitika põhialuste aastani 20130“ täitmise kohta (kultuuriminister Indrek Saar).
13. Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel (peaminister Jüri Ratas; ELAK-i esimees Toomas Vitsut).

Riigikogu liikmed andsid 2018. aastal ametivande kaheksal korral, muud ametiisikud andsid ametivande kuuel korral.

Poliitilise avaldusega esineti Riigikogu ees 2018 aastal neljal korral:

1. Justiitsministri Urmas Reinsalu poliitiline avaldus seoses isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 616 SE menetlemisega.
2. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus seoses 2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu üleandmine Riigikogule.
3. Välisminister Sven Mikseri poliitiline avaldus välispoliitika järjepidevusest.
4. Justiitsminister Urmas Reinsalu poliitiline avaldus seoses Riigikogu avalduse eelnõuga „ÜRO globaalse ränderaamistiku kohta“ (758 AE).

Umbusaldusavalduse nõudeid esitati kahel korral:

- Kirjalik nõue avaldada umbusaldust majandus- ja taristuminister Kadri Simsonile (44/49/0).
- Kirjalik nõue avaldada umbusaldust justiitsminister Urmas Reinsalule (46/0/0).

Riigikogu liikmed esitasid Vabariigi Valitsusele, selle liikmetele ja riigikontrolörile kokku 50 arupärimist (tagastati 2 arupärimist) ja 73 kirjalikku küsimust. Riigikogu liikmed edastasid Riigikogu juhatusel 236 taotlust valitsusliikmetele küsimuste esitamiseks infotunnis.

Lisaks kujundas Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon 2018. aastal Riigikogu seisukoha 117 Euroopa Liidu algatuse kohta (sh õigusaktide eelnõud, poliitikadokumendid jms). Riigikogu seisukoha kujundas Euroopa Liidu asjade komisjon alatiste valdkonnakomisjonide arvamuste põhjal. Euroopa Liidu asjade komisjon andis valitsusele mandaadi osaleda Euroopa Ülemkogu ja EL Nõukogu poliitilistes aruteludes, kokku 103 päevakorrapunkti raames.

Parlamendi- ja parlamentarismialase teadlikkuse tõstmine

Parlamendialase teadustöö edendamiseks korraldab Riigikogu Kantselei igal aastal August Rei parlamendiuuringu stipendiumi konkursi. Stipendium antakse parlamendi-, parlamentarismi- või Eesti parlamentaarsete kogude alase magistri- või doktoritöö kirjutajale.

2018. aastal maksti stipendiumikonkursi raames üliõpilastööde autoritele välja kogusummas 2080 eurot.

Lukas Pukelis kaitses 2018. aastal Tartu Ülikoolis doktoritöö teemal „Informal mutual oversight mechanisms in coalition governments: Insights from the Baltic states for theory building“ („Mitteametlikud vastastikuse järelevalve mehhanismid koalitsioonivalitsustes: teorialoomelised järeldused Balti riikide juhtumitest“). Doktoritöö raames analüüsitakse kolme Balti riigi koalitsioonivalitsusi, mis olid ametis aastatel 1992–2012. Täpsemalt keskendub töö erinevatele viisidele ja mehhanismidele, mida koalitsioonipartnerid kasutavad üksteise tegevuse jälgimiseks ning huvide konfliktide lahendamiseks.

Jürgen Tamme 2018. aastal Tartu Ülikoolis kaitsnud magistratöö keskne küsimus on, milline oli parlamendi pädevus ja iseseisvus sõdadevahelises Eestis välispoliitika kujundamisel ning selle elluviimisel võrreldes teiste riigivõimu institutsioonidega ja kas parlament sai teostada seadustes ette nähtud välispoliitilisi ülesandeid, kohustusi ning õigusi.

Järgmine stipendiumikonkurss on kavas välja kuulutada 2019. aasta kevadel.

Parlamentaarne koostöö rahvusvahelisel tasandil

2018. aastal käis **Riigikogu esimees** 13.–16.11. ametlikul visiidil Iisraelis, kus teda saatis Riigikogu liige Keit Pentus-Rosimannus. Riigikogu esimees osales NB8 spiikrite visiidil Hiina Rahvavabariiki 6.–11.01. 17.–19.07. toimus traditsiooniline NB8 spiikrite kohtumine Reykjavíkis ja 25.–26.10. iga-aastane Balti riikide parlamentide esimeeste kohtumine.

Riigikogu esimees osales 10.–11.03. Leedu taasiseseisvumispäeva tähistamisel Vilniuses, 7.–8.05. EV100 tähistamise raames toimunud Arvo Pärdi muusika kontserdil Roomas, 25.–27.05. Georgia riigi 100. aastapäevale pühendatud üritustel Thbilisis, 8.–9.07. Läti üldlaulu- ja tantsupeol ning 3.–5.10. Soome parlamendi Eduskunta korraldatud Eesti 100 aasta juubelile pühendatud seminaril ja Turu raamatumessil. Lisaks osales ta 17.–18.09. Kolme Mere Initsiatiivi tippkohtumisel Bukarestis.

Septembris tegi Eestisse ametliku visiidi Iiri alamkoja esimees, oktoobris Kõrgõzstani parlamendi esimees ja detsembris Gruusia parlamendi esimees.

NATO Parlamentaarne Assamblee (NATO PA)

Veebruaris toimunud kolme komitee istungil jäi kõlama mõte, et NATO on alates 2014. aastast oluliselt ühtsemaks ja tugevamaks muutunud ning suutnud uue julgeolekuolukorraga kohaneda. Tugevdatud eelpaigutuse (eFP) lubaduse täitmine vähem kui aasta jooksul on märkimisväärne saavutus. NATO PA sõnul peab NATO Brüsseli tippkohtumisel näitama oma ühtsust ning kaitsevõimet ja kaitsetahet. Kohtumisel tõdeti, et NATO suhted Venemaaga on madalseisus; USA puhul tuleb vaadata riigi reaalselt tegevust Euroopas, mitte lugeda president Trumpi säutse. Kevadistungil Varssavis oli arutelude keskmes eelseisev NATO Brüsseli tippkohtumine ning alliansi heidutus- ja kaitsevõime, eriti NATO idatiival. Märkimisväärnes üksmeeles võeti vastu üsna selgelt sõnastatud ja tugevalt liikmesriikide kohustusi rõhutav resolutsioon, mis reastas NATO PA prioriteedid ja soovitud valitsus- ja riigijuhtidele. Muu hulgas viitas resolutsioon vajadusele pakkuda lahendusi vägede kiireks toimetamiseks kriisipiirkonda kriisi või konflikti tekke korral.

Enne NATO tippkohtumist toimus NATO PA foorum Brüsselis, kus tunnistati, et tippkohtumise käiku ei ole võimalik ette ennustada, kuid ühiselt tunnustatavad väärtused peaksid igal juhul erinevused üles kaaluma. Arutelude keskmes olid sellised teemad nagu koorma jagamine, vägede valmisoleku tõstmine, sõjaline mobiilsus, EL-NATO koostöö, võitlus terrorismi vastu, NATO avatud uste poliitika. Kohal olnud NATO PA liikmete seas tundus valitsevat üldine üksmeel alliansi olulisuse osas; silma jäi Saksamaa delegatsiooni rahulolematuse sellega, et Saksamaa väikesi kaitsekulutusi (protsendina SKPst) eraldi välja tuuakse.

Halifaxis toimunud aastaistungi olulisim sündmus EE delegatsiooni ja ka NATO PA jaoks oli Eestit hästi tundva ja meile väga sümpaatse Madeleine Mooni (UK) valimine NATO PA esimeseks naispresidendiks. Moon edestas sotsialistide grupis toimunud hääletuses napilt Portugali kandidaati Julio Miranda Calhat. Kaitsekomitees kiideti heaks jõuliselt sõnastatud resolutsioon NATO heidutusest alliansi idatiival, mis sisaldas ka Gruusia delegatsiooni muudatusettepanekuid Gruusia tihedamaks integreerimiseks NATOga.

Sama komitee koorma jagamise resolutsiooni teksti hoolimata UK, USA jpt liitlaste vastuseisust kahjuks aga pehmentati. Saksamaa eestvedamisel on 2% SKPst panustamine riigikaitsele lõpptekstis kirjas kui eesmärk, mille poole proovitakse liikuda, mitte eesmärk,

millele liikmesriigid pühenduvad. Geograafilisest asendist tõukudes sai palju tähelepanu Põhja-Atlandi julgeolekuolukord ja merevägede roll NATO-s. Käsitleti ka eFP lahingugruppe puudutavaid teemasid, raamriigina Lätis tegutsev Kanada tõstis peamise kasuna esile koostöövõime loomise ning rõhutas avalikkusega suhtlemise ning vabade vahetuste vastu võitlemise olulisust.

Detsembri alguses toimus Washingtonis ka traditsiooniline transatlantiline foorum, kus põhiteemad olid väljakutsed Lähis-Idas, olukord Afganistanis, suhted Iraaniga ja Atlandi-üleised kaubandussuhted. Anti ka ülevaade USA-s toimunud vahevalimistest.

Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee (ENPA)

2018. aasta Strasbourgi osaistungite olulisimad teemad olid Ukraina sõja humanitaarsed tagajärjed, hübriidsõja õiguslikud väljakutsed, ajakirjanike olukord Euroopas, põgenike humanitaarolukord Süüriat ümbritsevatel riikidel, kliimamuutused ja Pariisi leppe täitmine ning ENPA otsustusprotsessi muutmine seoses mandaatide ja hääletamisega. Veel pälvisid tähelepanu Türgis toimunud valimised ja sealsete opositsiooniliikumise poliitiliste tagakiusamine, eelkõige aga Venemaa delegatsiooni tagasivõtmine otsustajate hulka, st võimalik katse anda protseduurireeglitega mängides Venemaale teatav leevendus.

Eelmise aasta tähtsündmus oli kindlasti ENPA presidendi Liliane Maury Pasquier' visiit Eestisse ENPA asepresidendi ja Eesti delegatsiooni juhi Marianne Mikko korraldatud konverentsi raames „Naiste majanduslik iseseisvus on inimõigus“, mis toimus rahvusvahelisel inimõiguste päeval, 10. detsembril Komandandi majas. Esimeses paneelis esinesid ENPA president Liliane Maury Pasquier ja ENPA sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni esimees, Bundestagi liige Frank Schwabe. ENPA president keskendus palgalõhe probleemile, Frank Schwabe rääkis ÜRO soolise võrdõiguslikkuse kampaaniast „HeForShe“ ja Saksamaal kasutatavast kvoodisüsteemist.

ENPA president Liliane Maury Pasquier kutsus kõiki ENPA liikmeid üles rakendama riikide parlamentides meetmeid seksismi, ahistamise ja naistevastase vägivalda kaotamiseks vastavalt ENPA presidendi algatusele „#NotInMyParliament“.

Olulised teemad olid 2018. aastal ENPA-s veel islami rahastamise reguleerimine Euroopas, vähendamaks radikaliseerumist ja islamifoobiat, migrantide radikaliseerumine Euroopas, naiste rolli suurendamine integratsioonis, turvalisus Euroopas, vabainformatsioon, inimõiguste kaitsjate kaitse ja uued piirangud vabainformatsiooni tegevusele Euroopa Nõukogu liikmesriikides. Eesti delegatsiooni juht ja Türgi raportöör Marianne Mikko ning delegatsiooni asendusliige Jaak Madison osalesid vaatlusloos Türgi valimistel. Lisaks sellele osales delegatsiooni juht Marianne Mikko ka Aserbaidžaanis presidendi valimiste vaatlusmissioonil.

Balti Assamblees ja Balti Ministrite Nõukogus oli 2018. aasta Leedu eesistumise aasta. Balti Assamblee prioriteedid olid strateegiline Balti partnerlus välispoliitika, julgeoleku ja kaitse valdkonnas; regionaalne ühtsus, stabiilsus ja areng ning jõuka ja majanduslikult ühtse Balti regiooni tegevuskava. Balti Assamblee ja BMN 2018. aasta koostöö prioriteedid olid piirkondliku julgeoleku edasine suurendamine; koostöö strateegilise taristu arendamisel ning Balti riikide huvide tagamine tuleviku Euroopa Liidus. Julgeoleku ja kaitse valdkonnas toimus 11. mail Tallinnas ümarlaud Baltimaade riikliku julgeoleku küsimustes. Eraldi teemana oli kõne all õnnetusvalmidus. Samuti kõneldi kriiside ohjamisest ja elanikkonna kaitsest (kooskõlastussüsteem kriisiolukordades, õiguskaitseasutuste operatiivne koostöö). Sotsiaalvaldkonnas oli 26. jaanuaril Riias sotsiaalkomisjonide ümarlause teemaks tervislik elulaad. Otsustati pöörduda rahandusministeeriumide ja sotsiaalministeeriumide poole ettepanekuga kooskõlastada alkoholipoliitika meetmeid. Tervishoiualase koostöö jätkamiseks otsustati sihipäraselt tegutsedes jätkata ravimite ja meditsiiniseadmete ühishangete ning keskselt hangitavate ravimite ja meditsiiniseadmete laenamise partnerluskokkuleppe ning

elundite siirdamise alase koostöö deklaratsiooni elluviimist, mille Balti riigid on allkirjastanud. Olulise teemana arutati elundite siirdamiseks tehtavat vahetamisalast koostööd. Leedu on kasutanud sõjaväe abi, et tagada vajalik logistika elundite siirdamiseks. 9. veebruaril kohtusid Vilniuses majanduskomisjonid ja keskkonnakomisjonid. Arutlusel olid sellised teemad nagu Euroopa Komisjoni pakett “Puhas energia kõikidele eurooplastele”; elektritarbimine Balti riikides; ringmajanduspaketi rakendamine, innovatsioon, investeringud ja muud horisontaalsed meetmed ning taaskasutatav energia. 20. aprillil oli Vilniuses kõne all Pariisi kliimalepe, selle jõustamine ning kliimamuutuste mõju põllumajandusele.

2018 oli Euroopa kultuuripärandi aasta. 13. aprillil oli Riias kõne all Balti Kultuurifondi asutamine. Võttes arvesse Põhjamaade Kultuurifondi (Nordic Culture Fund) väärtuslikke kogemusi ja silmapaistvat panust, otsustati käivitada valitsustevahelised läbirääkimised Balti riikide valdkonnaministrite vahel, et asutada Balti Kultuurifond. Eesmärk on edendada kultuuripartnerlust ja tugevdada kultuurisidemeid, eriti riikide 100. aastapäeva valguses, ning töötada välja strateegilise kommunikatsiooniga seotud ühiseid haridusprogramme ja muid projekte. 8. juunil oli Tartus kõne all kultuuripärandi säilitamine ja digitaliseerimine.

23.-24. märtsil toimus Haagis Balti Assamblee, Põhjamaade Nõukogu ja Beneluxi Parlamendi kolmepoolne konverents ringmajanduse teemadel: kuidas toota vähem prügi ning otsida võimalusi jäätmete ja toodete uuskasutamiseks.

Läänemeremaade parlamentaarse konverentsi raames moodustati migratsiooni töörühm, kes kahe aasta vältel tegeleb pagulaste vastuvõtmise ja lõimimise küsimustega, samuti tõketega. Osalejamaade täidetud küsimustike põhjal koostatakse kokkuvõtlik ülevaade. Eestis on üks lõimimisprogrammi peamisi eesmärke see, et kõik pagulased oleksid aktiivsed ja käiksid töö. Põhjamaade Nõukogu ja Balti Assamblee tippkohtumine presiidiumide tasandil toimus detsembris Helsingis.

Balti Assamblee ja Balti Ministrite Nõukogu Leedu esindaja kohtumine toimus 20.-21. septembril Jürmalas. BA istungjärk ja BMN istung toimus 25.-26.oktoobril Vilniuses, kus tehti kokkuvõtteid aastasest tööst, seati järgmise aasta ülesanded ja anti eesistumine üle Lätile. 2020. aastal on eesistujamaa Eesti.

OSCE Parlamentaarne Assamblee (OSCE PA)

2018. aastal olid OSCE PA prioriteedid järgmised: ühistest väärtushinnangutest lähtuvate kodanikuühiskondade loomine; sõjaliste konfliktide ennetamine ja vältimine; stabiilsuse ja püsiva rahu tagamine kriisikolletes ja sõjategevusega haaratud aladel; julgeolekuvaakumi ja uute eraldusjoonte vältimine; ühtse julgeolekusüsteemi arendamine. Eesti delegatsiooni töö lähtus 2018. aastal tõsiasiast, et Eesti laiem julgeolek sõltub väga suurel määral meie võimekusest tegutseda rahvusvahelisel areenil tõsiseltvõetava koostööpartnerina. Mitmed eskaleerunud konfliktid maailmas juhtisid taas meie tähelepanu inimõiguste ja demokraatlike väärtuste olukorrale maailmas. Seda kajastas oma sõnavõttudes ka meie delegatsiooni juht Mart Nutt. 2018. aastal oli OSCE PA esimene töökoosolek NB8 formaadis delegatsioonijuhtide kokkusaamine jaanuaris Oslos. NB8 töövorm (Põhjamaade ja Balti riikide kohtumine) on traditsioonilise töövorm alates 2013. aastast.

OSCE PA 17. talveistung, mis toimus veebruaris Viinis, pakkus parlamendiliikmetele võimaluse arutleda olulistel teemadel, tuua esile kitsaskohti ja juhtida tähelepanu lahendamata probleemidele (nt Ukraina, Transnistria, Mägi-Karabahh jt). Viini istungil jäi kõlama mõte, et isolatsioon ja natsionalism ei ole teed, mis viivad rahumeelse ja turvalise tulevikuni. Mais toimus Stockholmis NB8 raames delegatsioonide kokkusaamine, et ette valmistada suvist aastaistungit.

OSCE PA suvine 27. aastaistung toimus Berliinis. Põhiteemana arutati parlamentide rolli OSCE kohustuste rakendamisel. Avaistungil kõnelesid Bundestagi president Wolfgang Schäuble, OSCE PA president Georgi Tsereteli, Saksamaa rahandusminister Olaf Scholz ning Itaalia kui

eesistujamaa välisminister Guglielmo Picchi. Toodi esile need valdkonnad ja teemad, mille puhul OSCE saaks aidata ja suunata (küberturvalisuse arendamine, sooline võrdõiguslikkus, hübriidohtudele vastuseis, OSCE rolli suurendamine võitluses terrorismi ja piiriülese kuritegevusega, kliimamuutused ja energiaturvalisuse tagamine, Ukraina territoriaalse terviklikkuse taastamine, joogivee kvaliteet, laste ekspuuteerimine, kultuuriväärtuste roll üleilmastumise kontekstis, usulistel põhjustel tagakiusamise tõkestamine, migratsioonivoogudega tegelemine ja nende inimeste ühiskonda integreerimine jm). Sõnavõttudes tõsteti esile, et tuleb taastada vastastikune mõistmine ja usaldus. Parlamentaarne diplomaatia mängib seejuures väga tähtsat rolli, ükski riik üksi ei suuda seista silmitsi globaalsete probleemidega, mis nõuavad kõikide ühist sekkumist ja lahendamist.

OSCE PA 17. sügisistung Biškekis (Kõrgõzstan) toimus teemal „Vastu seistes uutele väljakutsetele ja ohtudele piirialadel“. Keskenduti vajadusele tugevdada regionaalset koostööd ning seati eesmärk kodanikke rohkem kaasata ja suurendada usaldust. Toimusid ka täitevkomitee istung ja Vahemere foorum „Kesk-Aasia ja Vahemeremaade geopoliitika: migratsiooni mõju kaubavahetusele ja keskkonnavalased väljakutsed“. Sügisistungi raames toimus veel parlamentaarne konverents „Edendades julgeolekudialoogi Kesk-Aasias“. Arutlusel oli küberturvalisus, keskkonnaturvalisus, kliimamuutuste mõju. Tähtsa punktina toodi esile, et tugev stabiilsuse ja arengu garant on hariduse edendamine.

2018. aasta märtsis osaleti vaatlejatena Itaalia parlamendivalimistel (Külliki Kübarsepp) ja Venemaa presidendivalimistel (Jaanus Marrandi), aprillis Aserbaidžaaani erakorralistel presidendivalimistel (Jaanus Marrandi ja Uno Kaskpeit) ning oktoobris Gruusia presidendivalimistel (Jaanus Marrandi ja Uno Kaskpeit).

Riigikogu Parlamentidevahelise Liidu (IPU) delegatsiooni esindajad osalesid 2018. aastal kahel üritusel. Märtsikuus toimus Genfis 138. assamblee, mille plenaardebati peateema oli sisserändajate ja pagulaste olukord (*Strengthening the global regime for migrants and refugees: the need for evidence based policy solutions*). Eesti delegatsiooni juht märkis oma kõnes, et erilist tähelepanu tuleb pöörata just haavatavatele rühmadele, sh naistele ja lastele, ning tulevikku vaatavalt – noortele. Sügisene IPU 139. assamblee toimus samuti Genfis. Peadebati teema oli innovatsiooni ja tehnoloogia võimaluste kasutamine rahu ja arengu edendamisel (*Parliamentary leadership in promoting peace and development in the age of innovation and technological change*). Erakorraliseks arutlusteemaks valiti kliimamuutused (*Climate change – let us not cross the line*).

Traditsioonilise soome-ugri kohtumise korraldamise eest vastutas 2018. aastal Ungari IPU delegatsioon. Mõlematel kohtumistel osalesid ka Eesti esindajad Genfis: Andre Pung ja Taavo Lumiste. 2019. aastal on roteerivas korras Soome IPU delegatsiooni kord.

Eesti IPU delegatsioonile tehti ettepanek kahepoolseks kohtumiseks Omaani, Lõuna-Korea ning Hiina IPU delegatsiooniga. Omaani delegatsioon oli huvitatud Eesti e-riigi eduloost ja koostöö võimalustest. Delegatsioonid tõdesid, et kahepoolsed suhted on olulised ning neid tuleks veelgi arendada. Lõuna-Korea delegatsiooniga kohtumisel arutleti sarnastel teemadel: infotehnoloogia, e-riik ja e-residentsus. Hiina ja Eesti IPU delegatsioon vestlesid 2018. aastal toimunud Eesti-Hiina parlamendirühma visiidist Hiina, rõhutades, kui oluline on kahe riigi hea koostöö.

Vahemere Liidu Parlamentaarne Assamblee (VLPA)

2018. maikuus võttis VLPA eesistumise teatepulga üle Egiptus. 2018. aastal oli Euroopa Parlamendi (EP) esindatust ja aktiivsust erinevate teemade arutamisel tugevamalt tunda. Egiptuse pealinnas Kairos korraldatud plenaaristungil 28.-29. aprillil osalesid delegatsiooni juht Kersti Sarapuu ja delegatsiooni liige Henn Põlluaas. Kokku oli plenaaristungil esindatud 35 riiki/organisatsiooni. Peateemaks oli terrorismivastane võitlus Euroopa-Vahemere piirkonnas. Riigid rõhutasid, et terrorismivastaseks võitluseks on vaja välja töötada laiaulatuslik ja pikaajaline plaan. Igal plenaaristungil on tavaks, et arutatakse järgmise eesistujamaa püstitatud teemasid. Sõna võttis David-Maria Sassoli, Euroopa Parlamendi asepresident, kes kinnitas, et üks prioriteetsetest teemadest saab olema rändepoliitika ja pagulased. Palju segadust tekitanud VLPA püsiva sekretariaadi loomine kinnitati Brüsselis ühel häälel ära, selle asupaigaks valiti Rooma. Nii loodetakse lahendada assambleede korraldamisel tekkinud probleemid. Info puudulikkuse peaks kõrvaldama koduleht, kuhu kogutud info on ajakohane, lihtsasti ligipääsetav ja liikmetele arusaadav.

Euroopa Parlamendivahelise Kosmosekonverents (EISC)

1. jaanuarist 2018 oli EISCi eesistujaks Belgia, kes jätkas Eestis püstitatud teemaga, kuidas saaks ettevõtlust kosmose valdkonnas paremini rakendada. Ettevõtjad näevad järjest rohkem uusi võimalusi, kuidas kahte haru omavahel siduda ja üksteise teadmisi, infot ära kasutada ja teha seda keskkonda säästes. Maikuus (14.-15.05.) Belgias korraldatud töötoa keskne teema oli kosmose suurandmete töötlemine, st satelliitidelt saadud kaugseire andmete ja satelliitside teenuste kasutamine. Maal näiteks keskkonna-, julgeoleku- ja infrastruktuuriseire ning satelliitpositsioneerimise jaoks. Töötoa raames külastati Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) Transinne'is ning ESA Redu Keskust Ardennides. Viimases asub ka ESA maajaamade võrgustik. Töötoa viimasel päeval külastati ettevõtet IMEC, mis on rahvusvaheline teadus- ja arendustegevuse innovatsioonikeskus, mille tegevusvaldkonnaks on nanoelektronika ja infotehnoloogia. Oktoobris (15.-16.10.) toimus plenaaristung, kus jätkati töötoas arutatud teemadel: kosmose suurandmete töötlemine, puudujäägid seadusloomes ning küberruumi kasutamine. Plenaaristungil osales ka Eesti delegatsioon. Selleks, et ettevõtjad saaksid teha koostööd kosmoseagentuuridega, on tarvis õiguskindlust ja selgemat raamistikku, mil määral ja kuidas saadud andmeid kasutada võib.

Oktoobris (1.-5.10.) osales EISCi Eesti delegatsiooni liige Anne Sulling parlamendiliikmete programmi raames rahvusvahelisel astronautikakongressil Saksamaal. Üritus tõi üle maailma kokku kosmose valdkonna eksperdid ning parlamendiliikmed, et jagada teadmisi ning ideid kosmosetehnoloogiast ja -ettevõtlusest. Tänavu toimus see 69. korda, keskne teema oli „#InvolvingEveryone“ ehk piiriülene koostöö, et ühendada kosmose valdkonnaga tegelevaid inimesi ja organisatsioone. Parlamendiliikmetele eraldi mõeldud programmi keskseks teemaks kujunes „*The Seamless Chain of Innovation – From Space Science to Business*“.

Parlamendirühmad (sõprusrühmad)

Välisviisidi tegid Eesti-Suurbritannia parlamendirühm koos IPU delegatsiooniga, Eesti-Rwanda parlamendirühm, Eesti-Egiptuse parlamendirühm ja Eesti-Hiina parlamendirühm. Eesti-Moldova ja Eesti-Rumeenia parlamendirühm tegid ühisviisidi mõlemasse riiki. Lisaks osales Eesti-Soome parlamendirühm Eduskunta korraldatud Eesti 100 aasta juubelile pühendatud seminaril.

Riigikogu võõrustas parlamendirühmi Georgiast ja Iraanist.

Riigikogu on liige rahvusvahelises koostöövõrgustikus **ECPRD** (European Centre for Parliamentary Research and Documentation), kus osaleb 48 riiki. 2019. aastal on plaanis korraldada IT-alane seminar Eestis.

Rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksudeks maksti 2018. aastal kokku 125 400 eurot, sellest Balti Assambleele 91 400 eurot, Parlamentidevahelisele Liidule (IPU) 13 400 eurot, OSCE Parlamentaarsele Assambleele 6500 eurot, NATO Parlamentaarsele Assambleele 4400 eurot, Läänemeremaade parlamentaarsele konverentsile 6000 eurot ning IPU geopoliitilisele grupile 12+, parlamentide peasekretäride ühendusele (ASGP), IPEXile ja Rahvusvahelisele Arhiivinõukogule (ICA) kokku 3700 eurot.

Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise parlamentaarne mõõde

Ühendkuningriigi EList lahkumise otsus nihutas Eesti eesistumisaja teatavasti poole aasta võrra ettepoole ning Riigikogule tähendas see korralduslikult mahukate ürituste lisandumist 2018. aastal. Teise poolaasta eesistujaparlamendil on kohustus eesistumisele järgneval aastal korraldada koduriigis täiendavalt ELi parlamentide esimeeste konverents ja parlamentide peasekretäride istung.

ELi parlamentide peasekretäride istung leidis aset 28.-29. jaanuaril Toompea lossis. Peamised käsitlemist leidnud teemad olid ELi tulevik ja arutelude korraldamine parlamentides, uued tehnoloogiad ja digiteerimine ning IPEXiga¹ seotud küsimused. Istung oli ühtlasi ettevalmistuseks 23.-24. aprillil toimunud ELi parlamentide esimeeste konverentsile.

ELi spiikrite konverentsil osalesid liikmesriikide parlamentide esimehed ja Euroopa Parlamendi president. Kutsutud olid samuti delegatsioonid Albaania, Põhja-Makedoonia, Montenegro, Serbia, Türgi, Norra, Islandi ja Šveitsi parlamendist. Osalejaterohke ürituse eesmärk oli edendada parlamentide koostööd, jagada teavet ja kogemusi parlamentide rolliga seotud küsimustes. Peamised arutelu all olnud teemad olid ELi tulevik ning Euroopa julgeolek ja kaitse.

Nimetatud üritustele lisandusid ettevõtmised IPEXi juhatuse eesistumise raames. 2018. aastal viidi läbi kaks IPEXi juhatuse kohtumist, millest üks peeti 25. mail Tallinnas ja teine 11. oktoobril Brüsselis. Lisaks oli IPEXi korrespondentide aastakohtumine 22.-23. novembril Tallinnas ning kümnekond töögrupi kohtumist. IPEXi juhatuse juhtimisel aidati olulisel määral kaasa IPEXi digitaalse strateegia ja tööprogrammi elluviimisele, samuti sellele, et IPEXist saaks ELiga seotud parlamentaarse tegevuse keskne infoallikas. Vastavalt IPEXi protseduurireeglitele võtab Austria parlament Riigikogult IPEXi juhtimise üle pärast 2019. aasta aprillikuist ELi parlamentide esimeeste konverentsi Viinis.

Avalikkuse teavitamine ja kodanike kaasamine otsustusprotsessi

Kui 2017. aasta läks ajalukku ennekõike kui Eesti esimene Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise aasta, siis paar olulist eesistumise üritust tuli korraldada ka 2018. aasta alguses (sh 23.-24. aprillil toimunud konverents Euroopa Liidu tuleviku ja julgeoleku teemadel). Aasta tervikuna oli aga avalike suhete osakonnale töökas ja stabiilne. Meeskond sai hästi komplekteeritud ning see andis võimaluse pakkuda RK liikmetele, komisjonidele ja kantseleile professionaalset meedianõustamist.

---

¹ Euroopa Liidu alase info vahetamiseks ja liikmesriikide parlamentide koostöö toetamiseks loodud platvorm: <http://www.ipex.eu>

Avalike suhete osakonna pressiteenistuse strateegiliselt seatud eesmärk oli vähendada pressiteadete arvu (kokku edastati mullu pressile 1344 eesti-, vene-, inglisi- ja prantsuskeelset pressiteadet) ning pakkuda ajakirjanikele rohkem teemasid proaktiivselt sisuliste artiklite kirjutamiseks. Valitud suunda kinnitasid ka arvud tööplaanis: initsieeritud artiklite arv kasvas pea poole võrra (245). Rohkesti tehti videolugusid Riigikogu tööst (41), samuti aidati kantseleil olulisi teemasid videos kajastada. Riigikogu töö ja tegevus sai ka kenasti fotodele salvestatud: kokku pildistati 348 sündmust. Fotoga olid varustatud ka kõik pressiteated.

Pressiteenistuse head tööd kinnitavad RK liikmete rahulolu-uuringu näitajad ja komisjonide esimeeste kiitus. Eraldi tuleb rõhutada tõhusat koostööd ERRiga: parlamentaarsed debatid lähevad nüüd eetrisse otse Riigikogust. ERR kajastab oma programmis senisest sisukamalt päevapoliitilisi teemasid, mõjutatuna Riigikogu päevakorrast.

Jätkus aktiivne töö sotsiaalmeedias, põhikanalisse Facebooki tehti 612 postitust. Aasta alguses viidi läbi kampaania spiiikrite konverentsi kajastamiseks (levi ulatus 45 393), kuu aega kestis kampaania „EV 100“ raames 24. veebruaril toimuva lipu heiskamise tseremoonia võimendamiseks (253 723) ning Riigikogu lahtiste uste päeva kampaania (172 332). Novembris algas „Riigikogu 100“ kampaania, mis jätkub 2019. aastal. 2018. aastal kasvas Riigikogu FB-sõprade arv, ulatudes aasta lõpul 12 417-ni. Päevakajaliste teemade paremaks esiletoomiseks sõnastati Riigikogu veebis 12 fookusteemat.

Läinud aasta suursündmus oli kahtlemata Eesti Vabariigi 100. sünnipäev. Traditsiooniliselt oleme riiklikke tähtpäevi meeles pidanud koos laiema avalikkusega. Nii algas ka iseseisvuspäeva hommik 24. veebruaril riigilipu piduliku heiskamisega Kuberneris aias, millele järgnes rahva tantsupidu sealsamas, samuti Lossi platsil ja Falgi teel. Hinnanguliselt osales lipu heiskamise tseremoonial 9000 inimest.

Koostöös Eesti Lipu Seltsiga heisati riigilipp pidulikult Pika Hermannis torni Eesti lipu päeval 4. juunil. Taasiseseisvumise päeval 20. augustil oli Pika Hermannis torni huvilistele avatud, seda külastas 850 inimest. 12. detsembril täitis 100 aastat päevast, mil sinimustvalge heisati riigilipuna. Ka sel päeval toimus pidulik lipu heiskamise tseremoonia ja Toompea lossis avati teemakohane ekspositsioon.

Suurürituste läbiviimisel on eestvedajatel tihti abiks kolleegid kogu kantseleist. Korraldajad pälvisid palju kiidusõnu ning kolleegid hääletasid 24. veebruari ürituse läbiviimise kantselei aasta teo valimisel parimate hulka.

21. aprillil tähistati Riigikogu 99. sünnipäeva traditsioonilise lahtiste uste päevaga. Kultuuripärandi aastal aitasid huvilisi ajas tagasi viia Eesti Vabaõhumuuseumi töötoad, oma tegemisi tutvustas konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut. Eesti Meremuuseum tutvustas Lennusadama näitust „100 aastat kiilu all. Eesti lugu laevades 1918–2018“. Eesti Ajaloomuuseumi „Laste Vabariigis“ sai koos sõpradega üles ehitada oma unistuste riigi ja vaadata Eesti multifilmiklassikat. Kohvikus peetud arutelul vahetati mõtteid teemal „100 saabunud. Kuidas ja kuhu edasi?“, Eesti Vabariik 100 oli kandev teema ka koolide ja Riigikogu võistkondade vahelises traditsioonilises mälumängus. Nagu ikka, sai fraktsioonides kohtuda RK liikmetega ja infotunnis esitada küsimusi valitsuse liikmetele. Lossis toimusid ekskursioonid ning oli võimalus ära käia Pika Hermannis tornis. Päeva jooksul käis Toompea lossi, parlamendi töö ja rahvasaadikutega tutvumas umbkaudu 4000 inimest.

Terve aasta peale kokku külastas Riigikogu 27 620 inimest (RK liikmete külalised selles numbris ei kajastu), kellest 20 646 olid Eesti elanikud ja 6974 välismaalased. Väliskülalised olid Lätist, Leedust, Soomest, Venemaalt, Rootsist, Norrast, Taanist, Suurbritanniast, Iirimaaalt,

Prantsusmaalt, Saksamaalt, Poolast, Valgevenest, Aserbaidžaanist, Armeenias, Kõrgõzstanist, Kasahstanist, Ukrainast, Moldovast, Bulgaariast, Ungarist, Kreekast, Austriast, Šveitsist, Belgiast, Hollandist, Islandilt, Portugalist, Hispaaniast, Itaaliast, Küprosel, Maltalt, Slovakkias, Tšehhist, Sloveeniast, Egiptusest, Türgist, Iisraelist, Indiast, Taist, Jaapanist, Lõuna-Koreast, Hiinast, USA-st, Kanadast, Mehhikost, Katarist, Argentinast, Brasiiliast, Peruust, Austraaliast, Uus-Meremaalt, Lõuna-Aafrika Vabariigist, Elevantiluurannikult, Taiwanist, Hongkongist, Malaisiast ja Indoneesiast.

Trükistest ilmus plaanipäraselt kaks korda aastas ajakiri Riigikogu Toimetised (RiTo), mille uute numbrite esitlusel toimus autorite vestlusring, millest tehti ka veebiülekanne. RiTo-s nr 37 oli olulisel kohal Eesti majandusareng ja nr 38 fookuses Eesti rahvastik. Osaliselt uuendati üksikkomisjonide voldikute vahelehti ja vastavalt vajadusele värskendati Riigikogu liikmeid tutvustavat saalivoldikut. Oluline etapp sai lõpule viidud seoses Riigikogu ajalooaamatuga – lõppes raamatu toimetamine, trükiks ettevalmistamine ning küljendatud väljaande makett anti trükikojale üle.

Oluline sihtgrupp on meie jaoks alati olnud noored. 28. novembril 2017 Riigikogule üle antud „Eestimaa noorte manifestis“ tõstatatud teemad võeti 2018. aasta algul arutusele Riigikogu komisjonides. Eesti Vabariigi ja Kaitseliidu loomise 100. aastapäeva puhul olid veebruarikuu hommikutel Pika Hermannitornis lipu heiskamise toimkonnas noorkotkad ja kodutütred. Kevadel peeti Riigikogus tudengiparlamendi istung, sügisel toimus Mudel-Euroopa Parlamendi resolutsioonide arutelu Riigikogus.

Suurt huvi pakuvad alati näitused, mida eksponeeritakse lossi eri ruumides. Väljapanekud, mida saab näha lossi kunstisaalis, on valminud koostöös Eesti Kunstnike Liiduga ja näituste temaatika on väga eripalgeline. Kunstisaalis sai 2018. aastal näha näiteks Tiit Pääsukese, Maria-Kristiina Ulase, Kelli Valgu jt isikunäitusi. Mitu ekspositsiooni oli seotud Eesti Vabariigi 100. aastapäevaga. Sel puhul saime aasta lõpus valmis Riigikogu tutvustava rändnäituse, avamine toimus detsembris Viljandis. Aasta jooksul oli Toompea lossis 19 väljapanekut.

Riigi valimisteenistus

Riigi valimisteenistus on valimisseaduste alusel moodustatud ja Riigikogu Kantselei koosseisus olev üksus, kelle ülesanne on ette valmistada ja läbi viia Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Euroopa Parlamendi, kohaliku omavalitsuse volikogude, Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisi ning rahvahääletusi. Lisaks sellele peab teenistus lahendama muid valimistega seotud küsimusi, sh infotehnoloogilisi küsimusi. Olulise muudatusena anti Riigikogu valimise seaduse alusel 1. jaanuaril 2017 valimiskorralduslike ülesannete täitmine seni neid kohustusi täitnud Vabariigi Valimiskomisjonilt üle Riigikogu Kantselei struktuuri kuuluvale riigi valimisteenistusele. Vabariigi Valimiskomisjoni vara ja kohustused seisuga 31.12.2016 anti üle Riigikogu Kantseleile. Vabariigi Valimiskomisjoni ülesanded on nüüd tagada valimiste üldpõhimõtete järgimine, teha kindlaks üleriigilised hääletamis- ja valimistulemused, valvata valimiste korraldajate tegevuse järele, lahendada kaebusi ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid (sh mandaatide jaotamine, lõplike valimistulemuste kindlakstegemine).

2018. aastal ei toimunud üleriigilisi valimisi. Nii oli peamine tegevus suunatud 2019. aastal toimuvate Riigikogu ja Euroopa Parlamendi valimiste ettevalmistamisele, vahendite soetamisele ning infotehnoloogiliste süsteemide arendusele ja hooldusele. Valimiste korralduslikke ülesandeid täitis riigi valimisteenistus märtsis, osaledes Riigikogu juhatuse korralise valimise läbiviimises.

Endiselt oli aruandeaasta olulisi ülesandeid jätkata uue struktuuriüksusena moodustatud riigi valimisteenistuse tööle rakendamise ning Vabariigi Valimiskomisjoni ümberkorraldamisega seotud töid. Samuti osalesid valimiste korraldajad aktiivselt seadusloome ettevalmistamises (uus valimiskorralduslik regulatsioon, mis jõustub aastal 2021), haldusreformi mõjude analüüsis ning maavalitsuste kaotamisest tulenevate uute valimiskorralduslike regulatsioonide juurutamises.

Valimisteenistuse põhilised infotehnoloogiaalased ülesanded enne valimisi ja valimistevahelisel ajal olid seotud eri infosüsteemide (valimiste infosüsteem, elektroonilise hääletamise süsteem, valimiste veebileht ja tulevikus rakendatav elektrooniline valijate nimekirja süsteem) kasutusele võtmise ja arendamisega. Erilise tähelepanu all oli elektroonilise hääletamise infosüsteemi häälte kogumise ja töötlemisega seotud süsteemide üleviimine uuendatud raamistikule, mille käigus jätkati järjest tihenevat koostööd Riigi Infosüsteemi Ametiga kõikide valimiste infosüsteemide halduse, analüüsi, turvalisemaks muutmise ning monitoorimise valdkonnas. 2018. aasta eelarves investeringuteks ette nähtud 155 000 eurot kasutati ära 85,7% ulatuses, et arendada valimistega seotud infosüsteeme (valimiste infosüsteem ning elektroonilise hääletamise süsteemi uusarendused koos hääle kontrollimist võimaldava süsteemiga). Kasutamata jääki loodetakse saada kasutada valimiste infosüsteemide arenduseks 2019. aastal.

Riigi valimisteenistuse koosseisus oli 2018. aasta lõpu seisuga 13 teenistujat, neist 11 töötas täiskoormusega ja kaks osakoormusega.

Riigi valimisteenistuse 2018. aasta eelarve koos investeringutega oli 747 200 eurot, millest kasutati 705 400 eurot, sh investeringuteks 132 800 eurot.

Aasta lõpus alustati ettevalmistusi iga-aastaseks Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimiseks ning asuti korraldama 2019. aastal toimuvaid Riigikogu ja Euroopa Parlamendi valimisi.

Arenguseire Keskus

Arenguseire Keskuse 2017.–2018. aasta tegevuskavas oli kinnitatud kolm uurimissuunda. Igale uurimissuunale komplekteeriti juhtkomisjon ja eksperdikogu, koostati põhjalik lähteülesanne ja hankeplaan. Kõigi uurimissuundade lõppeesmärk oli esitada alternatiivsed stsenaariumid arengutest, mis võivad uuritavas teemavaldkonnas aset leida. Stsenaariumide koostamise alal nõustas keskust Tallinna Ülikooli professor Erik Terk. Uuringute läbiviimisele oli kaasatud üle 50 teadlase ja eksperdi Eestist ja välismaalt.

- Uurimissuuna lõppraport „[Riigivalitsemise ja e-riigi stsenaariumid](#)“ valmis juunis 2018.
- Uurimissuuna lõppraport „[Tööturg 2035. Tööturu tulevikusuunad ja -stsenaariumid](#)“ valmis oktoobris 2018.
- Uurimissuuna lõppraport „[Tootlikkuse arengustsenaariumid 2035](#)“ valmis novembris 2018.

Lisaks uurimisprojektide läbiviimisele nägi tegevuskava ette maailma mõttekodade seire. Eesmärk oli anda regulaarseid ülevaateid maailma mõttekodades avaldatud analüüsides ja arutelude keskpunktis olevatest teemadest.

- 2018. aastal ilmus 12 uudiskirja maailma mõttekodade värskematest analüüsides.

- Aasta jooksul valmis 5 trendiülevaadet väljaandele [Pikksilm](#), kus eksperdid kirjutasid essee vormis erinevatel tulevikuteemadel.
- 2018. aastal toimus 7 teemaõhtut, kus koos pädevate ekspertidega arutati valitud tulevikuteemadel. Näiteks veebruaris arutati suurandmete kasutamise üle avaliku sektori valitsemisel, mais võeti luubi alla Eesti digiidentiteedi ajakohastamise võimalused ja detsembris vahetasime mõtteid, mida meil on õppida Soome pensionisüsteemist.

2018. aasta lõpus alustati arenguseire 2019. aasta tegevuskava ettevalmistamist. Selleks küsiti ettepanekuid uurimisteemade kohta Riigikogus esindatud fraktsioonidelt, põhiseaduslikelt institutsioonidelt, ministeeriumitelt, teadusasutustelt ja ettevõtlusorganisatsioonidelt. Kokku esitati 56 ettepanekut. Arenguseire nõukoda arutas laekunud ettepanekuid ja võimalike lähteühesandeid ning välja valiti järgmised uurimissuunad:

- Eesti inimvara olukord
- Tuleviku eakate rahaline heaolu
- Regionaalse majanduse arengud

Laiema avalikkuse kaasamiseks korraldati kas ise või kellegagi koos kaheksa seminari ja konverentsi. Neist olulisemad olid konverents „Teistmoodi tulevik“, kus esitlesime keskuse uurimissuundade raames valminud töid, ja koos Soome innovatsioonifondi Sitraga korraldatud seminar töö tuleviku teemal.

Keskus on olnud aktiivne ka meediaga suhtlemisel. 2018. aasta meediakajastuste arv oli 375.

Läbiviidud küsitluste tulemusena hindasid Riigikogu liikmed rahulolu keskuse teenusega 10 palli skaalal hindega 8,4 ning üritustel osalejad hindasid ürituse vajalikkuse enda jaoks hindega 8,3.

Arenguseire Keskuses töötas 2018. aasta lõpu seisuga viis täiskoormusega töötajat ja kaks osalise koormusega töötajat.

Arenguseire Keskuse 2018. aasta eelarve oli 793 100 eurot, millest aasta jooksul kasutati 706 800 eurot.

Organisatsiooni ja teenistujate arendamine

Riigikogu Kantselei seadusest tulenev eesmärk on toetada Riigikogu tema põhiseaduslike ülesannete täitmisel. Sellest tulenevalt on kantseleil kohustus värvata ja hoida kõrge kvalifikatsiooniga teenistujaid, kes parimal viisil toetavad Eesti rahva esindust riigi ja parlamentarismi edendamisel ning täidavad ühiskonnas olulist rolli seadusandliku ja täitevvõimu tasakaalustamisel võrdsete partneritena.

Kantselei teenistujate arendamise ja tööalase koolitamise eesmärk oli ka 2018. aastal hoida ja tõsta teenistujate professionaalsust, et tagada kantselei põhiülesannete täitmine ja püstitatud eesmärkide saavutamine.

Olulisim sihtrühm koolitus- ja arendustegevuses olid esmatasandi ja keskastme juhid. Juhtide arendamisel kasutati Rahandusministeeriumi pakutavaid keskseid arenguprogramme esma- ja keskastme juhtidele (arenguprogramm „KESTA“), osalemist juhtimiskonverentsidel (kodanikukeskse e-riigi juhtimiskonverents „UX tulevikku“, valdkondlikud konverentsid jmt). Sisekoolitusena viidi läbi keskastmejuhtidele mõeldud pikk arenguprogramm ning võimaldati juhtimisvõimekuse suurendamiseks tõstmiseks individuaalseid *coaching*’u seansse.

Õigusloome valdkonna tippspetsialistidel on olnud jätkuvalt võimalus osaleda Riigikohtu korraldatava kohtunike koolituse programmis.

Olulise valdkonnana lisandusid koolitusprioriteetide hulka küberhügieeni ja -turvalisuse ning andmekaitse teemad, seda just Euroopa Liidu andmekaitsereformi määruse muudatuste kontekstis. Koostöös Riigi Infosüsteemi Ametiga viidi läbi koolitusi nii Riigikogu liikmetele kui teenistujatele ning täideti digitestid praktiliste oskuste süvendamiseks.

Kantselei on suutnud hoida atraktiivsust avaliku sektori tööandjana. Teenistujate vabatahtlik voolavus oli 2018. aastal 4,8% (2017 – 5,2%). Vabade teenistuskohdade täitmisel kasutati peamiselt konkursse, kandidaatide keskmine arv konkurssidel oli suur (keskmiselt 48 kandidaati ühel konkursil). Samas oli endiselt problemaatiline IKT valdkonna tippspetsialistide (IT-süsteemiadministraatorite) värbamine.

Kantselei palgapoliitika eesmärk on olnud tasustada teenistujaid õiglaselt oma organisatsioonis ja konkurentsivõimeliselt kogu palgaturul. Positiivne oli, et 2018. aasta riigieelarves teenistujate palgafondi suurendamiseks eraldatud lisaressurss võimaldas tõsta kantselei teenistujate keskmist palka 9,5%. Rahandusministeeriumi koostatud 2018. aasta ministeeriumide haldusalade, põhiseaduslike institutsioonide ja Riigikantselei palkade koondraporti kohaselt on Riigikogu Kantselei palgapositsioon põhiseaduslike institutsioonide võrdlusgrupis langenud ning endiselt madalaim. Kantsleis teenitakse keskmiselt 10% väiksemat tasu kui teistes võrdlusgrupi ametiasutustes.

Kantselei kui põhiseaduslikku institutsiooni teenindav ametiasutus on siiski suutnud hoida oma positiivset mainet tööandjana, nii et Riigikogu nõustamise ja teenindamisega seotud kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistid on motiveeritud kantseleis töötama.

Olulisimad investeeringud

2018. aastal tehti Toompea lossi kinnistul mitmeid eri liiki investeeringuid. Suurim töö oli Kubernerai aia rekonstrueerimine kogumaksumusega 797 600 eurot. Korrastati Landskrone torni fassaad, nende tööde maksumus oli 39 300 eurot. Jätkati lossi tuletõkkesektsioonide paigaldamist – tööde maksumus 33 800 eurot – ning toestati Toom-Kooli 5 hoone vundamenti, mis läks maksma 26 500 eurot.

Kubernerai aias teostatud tööde käigus taastati ajalooline teedevõrk, rajades uued teed. Kogu aia elektrisüsteem ja valgustuslahendus asendati kaasaegsega ning täiendati olemasolevat sajuveesüsteemi. Kogu senisest haljastusest jäid alles vaid suured pärnad, väiksem haljastus (sh muru) vahetati välja nii ajastutruumate kui ka funktsionaalselt sobivamate väikevormidega. Et aed külastajate jaoks hubasemaks muuta, lisati sinna suur hulk istekohti.

Landskrone torni fassaadi parandamisega tehti algust kogu lossi põhjamüüri korrastamisega 2019. aastal, samuti nagu olid Toom-Kooli 5 hoone vajumise peatamiseks vajalikud vundamenti toestamise tööd eelduseks 2019. aastal plaanitavale hoone remondile.

Jätkus tuletõkkesektsioonide rajamine, mille tulemusena renoveeriti ka Riigikogu hoones ajaloolisi uksi ning aknaid.

Suurim remont hoonetes oli lossis asuvate Keskerakonna ja Vabaerakonna fraktsiooni tööruumide põhjalik remont maksumusega 48 800 eurot. Tubades asendati amortiseerunud elektrivõrk ja valgustus, korrastati küttesüsteemi ning kaasajastati viimistlus.

Väiksema mahuga tööd olid Toompea lossi kabinettide remondid, ka asendati olemasolevat valgustust, et tagada seadusest tulenevatele nõuetele vastav töökeskkond.

Riigikogu Kantselei kinnisvarainvesteeringute kava prioriteedid aastail 2019–2023 on lossi turvalisemaks muutmine, Riigikogu kinnistute fassaadide, korstnate ja katuste kordategemine, Lossi põhja- ja läänemüüri parandamine, Toom-Kooli 5 hoone vajumise peatamise järgne remont ning ettevalmistavad tööd Toompea lossi rekonstrueerimiseks.

Infotehnoloogia investeeringute kava prioriteedid on jätkata dokumendihaldus- ja menetlusinfosüsteemi tarkvara arendamist, alustatud on kõnetuvastustehnoloogia kasutusjuhtude uurimist.

Tarkvaraarendusega seotud töid tehti 2018. aastal kogumaksumusega 262 600 eurot.

Täiendav informatsioon

Riigikogu Kantseleis (koos Arenguseire Keskuse ja riigi valimisteenistusega) oli täistööajale taandatud avalike teenistujate keskmine arv 226,53 (sh ametnike keskmine arv 82,08 ja töötajate keskmine arv 144,45).

Riigikogu juhatusele makstud tasud olid aruandeaastal kokku 173 000 eurot. Riigikogu Kantselei juhtkonna (direktori ja asedirektorite) tasud olid 151 000 eurot. 2018. aastal arvestati töötasu ja hüvitiste kulu Riigikogu liikmetele ning kantselei ametnikele ja teenistujatele kokku 10 259 400 eurot.

Riigikogu Kantselei tähtsamad majandusnäitajad 2018. aastal olid järgmised:

- varad	20 233 100 eurot
- kohustised	3 716 800 eurot
- tegevustulud	5 000 eurot
- tegevuskulud	20 339 000 eurot
- finantskulud	107 800 eurot

Varad ja riigieelarvesse kuuluv netovara ning kohustused suurenesid aruandeaastal 249 800 euro võrra, mis on peamiselt seotud investeeringutega.

Riigikogu Kantselei 2018. aasta eelarve (ilma amortisatsioonita) oli 22 196 300 eurot, millest kasutati 21 111 900 eurot.

2018. aasta lõpuks objektiivsetel põhjustel kasutamata jäänud raha puhul taotletakse selle ülekandmist 2019. aasta eelarvesse eeldatavas mahus 999 000 eurot. Jääk on olulises osas seotud objektiivsetel põhjustel edasilükkunud investeeringutega.

ERAKONDADE RAHASTAMISE JÄRELEVALVE KOMISJONI 2018. AASTA TEGEVUSARUANNE

Komisjoni töö strateegiline eesmärk on aidata kaasa erakondade tulude ja kulude seaduslikkuse ja läbipaistvuse tagamisele.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon (registreerimisnumber 70009043) alustas oma tööd 2011. aasta 6. mail.

Komisjoni töö sisu on erakonnaseaduses sätestatud nõuete täitmise kontroll. Põhiline tegevus on erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide rahastamise aruannete kogumine, kontrollimine ja analüüsimine.

Olulisim töö aruandeaastal oli lisaks tavapärasele erakondade aruannete kontrollimisele KOVide 2017. a valimise kampaaniaga seotud erakonnaseaduse rikkumise juhtude menetlemine. Tuli ka osaleda mitmes komisjoni ettekirjutustega seotud kohtuvaidluses (kahe ettekirjutuse puhul käis kohtuvaidlus riigieelarvesse kantava keelatud annetuse summas üle 110 000 euro ja 220 000 eurot).

2018. aastal oli Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonil raha kasutada 103 800 eurot, millest kasutati ära 88 800 eurot. Sealhulgas oli investeringuteks (komisjoni veebilahendus) ette nähtud 14 800 eurot, mille kasutamine lükkub objektiivsetel põhjustel aastasse 2019. Komisjoni personalikuludeks planeeriti 52 000 eurot, millest kasutati 51 900 eurot, ja majandamiskuludeks planeeriti 37 000 eurot, millest kasutati 36 900 eurot.

Komisjoni majandusnäitajad 2018. aastal olid järgmised:

- varad	225 300 eurot
- kohustised	5 600 eurot
- tegevustulud	222 500 eurot
- tegevuskulud	116 200 eurot

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa Oviir
Komisjoni esimees